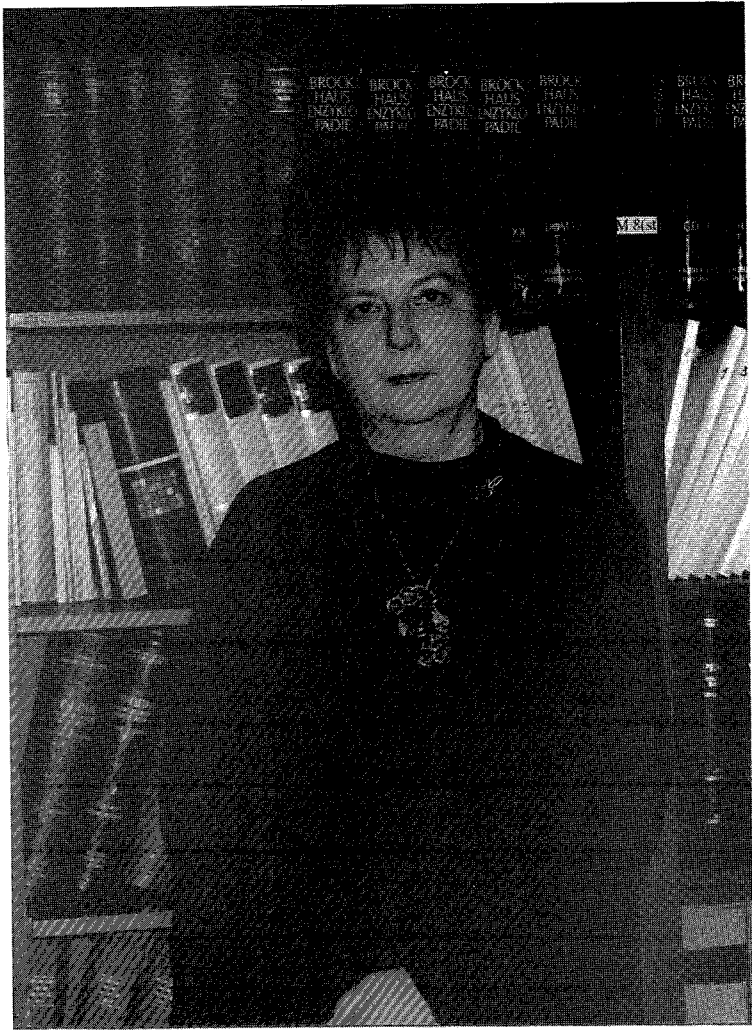

*Dragici Malić
o šezdeset petoj obljetnici života,
četrdesetoj obljetnici znanstvenoga rada i
djelatnosti u Institutu
ovaj svečani broj RASPRAVA
posvećuju djelatnici i suradnici
Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*

Tragica malic'

ŽIVOTOPIS DRAGICE MALIĆ

Dragica Malić rođena je 21. srpnja 1934. godine u Zagrebu u kojemu je završila osnovnu i srednju školu. U srpnju 1958. godine diplomirala je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu VIII. grupu znanosti – hrvatski ili srpski jezik i jugoslavenske književnosti. Drugi joj je glavni predmet bio ruski jezik i književnost. Školsku je godinu 1958./59. provela kao postdiplomant tadašnjega Republičkog sekretarijata za nauku pod mentorstvom prof. dr. Mate Hraste.

28. travnja 1960. postaje asistenticom u Institutu za jezik JAZU, današnjemu Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. U tome institutu, koji je u međuvremenu nekoliko puta promijenio ime (Institut za jezik, Zavod za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku, Zavod za hrvatski jezik Hrvatskoga filološkog instituta) Dragica Malić provela je čitav svoj znanstveni vijek kojemu će domalo biti četiri puna desetljeća. Sve je to vrijeme, dok su se mijenjali nazivi ustanove, ravnatelji i političke prilike, sjedila za istim stolom, u istoj sobi, samozatajno radeći i stvarajući rad po rad, knjigu po knjigu, sudjelujući u gotovo svim važnijim institutskim projektima i dajući im velik doprinos, rijetko dobivajući za to odgovarajući položaj i priznanje. No njoj kao da posebnih priznanja nije ni trebalo: njezin rad uobličen u djela trajne znanstvene vrijednosti bio je sam sebi smislom i nagradom.

U siječnju 1970. obranila je magistarski rad *Jezik starohrvatskih duhovnih pjesama iz Pariškog kodeksa* na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a 20. studenog 1986. doktorsku disertaciju pod nazivom *Povaljska listina kao jezični spomenik* na istome fakultetu pred komisijom u sastavu: prof. dr. Milan Mogaš, prof. dr. Eduard Hercigonja i znanstveni savjetnik dr. Petar Šimunović te stekla doktorat znanosti iz područja filologije. Odabirom teme za magistarski rad Dragica Malić utrla je svoj jezikoslovni put kojime korača do danas; put je to kroz trnovite i neistražene staze povijesti hrvatskoga jezika. Tijekom svoga radnog vijeka ponajviše se bavila jezičnopovijesnim istraživanjima i povijesnom leksikografijom, ali radila je i na poslovima iz područja suvremenoga hrvatskog jezika. Od 1976. do 1990. bila je voditelj zadatka pod nazivom *Jezik* u okviru institutskoga radnog programa, a od 1987. do 1989. i zadatka *Dopune rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU* (Akademijina rječnika). Godine 1990. vodila je projekte *Jezikoslovne studije i terminologija te Jezičnopovijesne studije*, a od 1991. do 1996. projekt *Hrvatska jezičnopovijesna istraživanja*. Petnaestak je godina, od 1976. godine nadalje bila

voditeljicom *Sekcije za kulturu hrvatskog književnog jezika*, u vrijeme kad je ta sekcija bila u sastavu Instituta (u to vrijeme Zavod za jezik). Više je godina bila i članom Uredništva Rasprava Zavoda za hrvatski jezik te članom užeg sastava Znanstvenog vijeća IFF i HFI. Sudjelovala je referatima na više domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova i simpozija.

Dragica Malić dobila je 29. travnja 1998. Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za doprinos od osobitog i trajnog značenja za Republiku Hrvatsku u području filoloških znanosti za knjigu *Žića svetih otaca*.

Posljednjih nekoliko godina radi na osmišljavanju projekta starohrvatskog rječnika pod naslovom 'Hrvatski rječnik do Marulića i njegovih suvremenika' koji je predložen Ministarstvu znanosti i tehnologije kao nova tema na programu 'Hrvatski jezik i njegova povijest'.

Lana Hudeček

JEZIKOSLOVNI PUT DRAGICE MALIĆ

Zahvaljujući suvremenoj tehnici presnimavanja, danas je moguće mnogima, a ne samo rijetkima, zaviriti u pisane spomenike stare i po nekoliko stoljeća, a neke gotovo i tisućljeće. Kada je riječ o našim prvim spomenicima bilo kojega od triju hrvatskih pisama, rijetki će uspjeti pročitati koje slovo, a kamoli cijeli tekst. Zbog objektivnih teškoća u čitanju (nečitak rukopis, izbljedjelost slova...) događa se da čak vrsni stručnjaci različito pročitaju isti tekst, a bez ispravna čitanja nema valjane jezične raščlambe. Koliko vremena i truda u odgonetavanju slova, jednako teško bilo da je glagoljica, ćirilica ili latinica posrijedi, pokazuje samo jedan primjer čitanja riječi *ese/effe*, koje je moguće na osam načina, kako doznamo od naše slavljenice: *ese, eze, eše, eže, jese, jeze, ješe, ježe*. Tko zna je li teže čitanje ili otkrivanje jezičnoga sustava iza fonema i oblika. Dr. Dragica Malić u svojoj znanstvenoj karijeri mukotrpnim je i strpljivim radom iščitala i proučila slovopis, pravopis i jezik mnogih tekstova, počevši od ćiriličke *Povaljske listine* iz 1250. godine, preko glagoljičke pjesmarice iz *Pariškoga kodeksa* iz 1380. te latiničkoga rukopisa *Žića svetih otaca* iz istoga stoljeća do *Šibenske molitve* i drugih rukopisa. Taj je rad pokazao sve odlike njezina znanstvenoga pristupa: iscrpnost, temeljitost i pouzdanost.

Osim istraživanja rukopisnih spomenika 13–16. stoljeća, što čini središnji dio znanstvenoga interesa Dragice Malić, njezini se radovi odnose na povijest i suvremenost hrvatskoga jezika, na povijesnu leksikografiju te na uzdizanje jezične kulture.

A. Hrvatski jezik u prošlosti

Dragica je Malić u znanost ušla na velika vrata. Već se na samom početku svoje znanstvene djelatnosti odmah predstavila knjigom *Jezik najstarije hrvatske pjesmarice* [3]. Riječ je o iscrpnoj jezikoslovnoj i kulturnopovijesnoj analizi glagoljičkoga rukopisnoga zbornika iz pariške Nacionalne knjižnice po kojoj je poznat kao *Pariški kodeks*. Premda je ta dosada najstarija poznata pjesmarica naše duhovne poezije bez podataka o sastavljaču, mjestu i vremenu nastanka, njezini su se istraživači složili da je napisana u 14. st., odnosno 1380. godine. Većina ju je smještala u sjevernočakavsko područje. Proučivši svu relevantnu literaturu, što će činiti u svakom svom radu, ova je filologinja odmah pokazala da samostalno promišlja i donosi svoje zaključke nakon vlastitih istraživanja. Plod je

ovoga istraživanja njezina transkripcija i transliteracija teksta te dokazi da je tekst nastao u splitskoj okolici, možda u splitskom Sv. Mihovilu, u kojemu su boravili i u koji su dolazili benediktinci.

Samo godinu dana nakon objavljivanja knjige izlazi monografija *Šibenska molitva* [5]. S njom je Dragica Malić stekla ime vrsnoga znalca hrvatske jezične povijesti. Kritički se osvrnula na dotadašnja čitanja davši svoju transliteraciju i transkripciju toga latiničkoga rukopisa iz 14. stoljeća. Ako se uzme u obzir da je slovopis nedovoljno funkcionalan, s dosta pogrešaka, tada se naslućuje da to nije bio nimalo lak posao. Budući da je riječ o poetskom ostvaraju marijanske poezije, kakvih je u srednjem vijeku bilo malo napisanih na narodnom jeziku, ovaj tekst za nas ima i veliko kulturnopovijesno značenje. Rasprava je postala nezaobilazna pa je često citirana zbog iznesenih stajališta. Oni koji se nisu u svemu s njom slagali nisu autorici osporavili valjanost dokaza i poznavanje problematike, nego su samo imali svoje gledište. Uostalom, u znatnosti su prijeko potrebna sučeljavanja različitih pogleda radi njezina napretka. Činjenica je da transkribirani tekst, bez obzira na čvrsta načela transkripcije, uvijek nosi obilježje pojedinačnoga odnosa prema tekstu i da je moguće više čitanja. Stoga je Dragica Malić donosila i transliterirani ili presnimljeni tekst, a uvijek je detaljno objašnjavala svoj pristup transkripciji kako bi se moglo iz njezina čitanja lakše rekonstruirati izvorni slovopis.

Iz četrnaestoga stoljeća potječu najstariji poznati hrvatski latinički spomenici. Gotovo svi su bili predmetom istraživanja Dragice Malić. Kako su proučavanja pokazala, zadarskomu književnojezičnomu krugu pripadaju najstariji dosad poznati latinički rukopis "*Red i zakon*" *zadarskih dominikanki iz 1345. godine* [11], te *Odlomak Korčulanskoga lekcionara* (naziv je korčulanski dobio po otoku na kojemu je nađen, a nazvan je lekcionarom zato što su se takvi obredni tekstovi, a riječ je o obrednom tekstu posvećenja vode na Vodokršće, obično nalazili u lekcionarima) [27, 34, 42, 45, 48]. Na osnovi računalnoga programa izrađena je abecedna i odostražna konkordancija te čestotnik toga obrednika.

Neki su tekstovi Dragici Malić bili pravim istraživačkim izazovom, pa im se stalno vraćala. Poput arheologa strpljivo je i uporno otkapala i rješavala nepoznanice sve dok nije složila od mozaika cjelovitu sliku. Iako su mnogi još od kraja 19. stoljeća s različitih aspekata proučavali *Povaljsku listinu* [21, 22, 23, 33, 44], ćirilički tekst napisan 1250, zanimljiv već i zbog svoje starosti, ali i pisma, tek je knjiga *Povaljska listina kao jezični spomenik* [25], nastala na osnovi disertacije, potpuna obrada te

privatnopravne isprave s jezikoslovnoga stajališta. U njoj su, uz novu transkripciju, dani i novi odgovori na dosadašnja prijeporna pitanja. Kada se u znanstvenoj literaturi ponavljaju neke tvrdnje, obično se smatra da su one istinite pa se daljnjim ponavljanjem uzimaju kao općeprihvaćene spoznaje. Iako se za prvih deset redaka *Povaljske listine* smatralo da je prijepis tzv. Brečkove isprave iz 1184. godine, Dragica Malić zaključuje nakon detaljne jezične i sadržajne raščlambe da je riječ o jedinstvenom tekstu, tj. da prvih deset redaka nije prijepis isprave koja je starija 66 godina, nego prijepis mnogo mlađe cjelovite isprave. Prepisivač je bio domaći čovjek, a ne Roman, što se tvrdi u literaturi, jer je samo domaći čovjek splitsku prvostolnicu mogao nazivati narodnim likom imena sv. Dujma. Pokazuje se da je ćirilica kao treće hrvatsko pismo, unatoč pokušajima drukčijega tumačenja, imala svoje čvrsto mjesto u srednjoj i južnoj Dalmaciji i u slavenskom bogoslužju zapadnoga obreda i u svjetovnom javnom životu. Jezik je određen kao čakavsko-crkvenoslavenski amalgam koji se ne ostvaruje samo u jednom pismu. U njemu se prepoznaju obilježja "narodnoga govora kraja i vremena u kojem je nastala, pisarske tradicije u okviru koje se ostvarila kao pisani tekst, a to je ćirilička crkvenoslavenska, i romanske tradicije." Jezična višeslojnost, koju je Dragica Malić iščitala u prvim hrvatskim pisanim spomenicima, postat će opće obilježje povijesnoga razvoja hrvatskoga književnoga jezika. Jednom će to biti naslanjanje na stariju književnojezičnu tradiciju, a drugi put će to biti dijalektno prožimanje nešto manje na gramatičkoj razini, a nešto više na leksičkoj.

Franjo Fancev, Ivan Milčetić, Vinko Premuda, Milan Rešetar, Đuro Šurmin, Josip Vajs samo su neka od imena starijih proučavatelja naših prvih pisanih spomenika. Njihova su se gledišta ponekad zaboravljala. Tako je još tridesetih godina Franjo Fancev upozorio na povezanost hrvatske latiničke književnosti s crkvenoslavenskom tradicijom, pa ipak su se poslije dosta dugo glagoljički, ćirilički i latinički književni korpusi promatrali zasebno. Baveći se sustavno tekstovima ponajviše iz 14. stoljeća, Dragica je Malić dokazala postojanje čvrstih veza hrvatskih kulturnih sredina i spomenika pisanih na sva tri pisma, što je nerijetko pretpostavljalo poligrafičnost naših skriptorija i obrazovanost naših zapisivača i prepisivača, koji su dobro poznavali književnojezičnu tradiciju. Istražujući crkvenoslavensku jezičnu tradiciju u hrvatskim latiničkim rukopisima 14. stoljeća [37], otkrila nam je usput i svoj put spoznavanja bitnih činjenica o našem književnom srednjovjekovlju. U početnim je radovima bila sklona neke jezične crte tumačiti kao ostatke jezične starine,

dok ih je u zreloj fazi svojih znanstvenih istraživanja prepoznala kao crkvenoslavlenizme, dakle kao utjecaj starijega književnoga jezika na koji su već bili prevedeni mnogi crkveni tekstovi. Logičnije je bilo te prijevode prilagoditi potrebama latinaške crkve nego ponovno prevoditi iste tekstove. Osim toga crkvenoslavenski se jezik u vrijeme početaka pisanja na narodnom jeziku može promatrati kao jezik višega stila pa prema tomu i kao uzor u njegovanu izboru jezičnih sredstava. U latiničkim tekstovima do kraja 15. stoljeća, koji su bili namijenjeni crkvi, mogu se pronaći tragovi starijih latiničkih predložaka, koji vuku svoje postanje iz crkvenoslavenskih matica. Osobito ju je u tim uvjerenjima učvrstilo minuciozno proučavanje *Žića svetih otaca* [20, 24, 26, 29, 30, 32, 35, 40, 41, 51, 52], čija već slovopisna rješenja pokazuju čvrstu "povezanost hrvatske glagoljaške i latinaške kulturne sredine". Nakon višegodišnjega proučavanja toga opsežnijega latiničkoga rukopisa, koji također postanjem svojih predložaka pripada 14. stoljeću i zadarskomu književnojezičnomu krugu, nastala je knjiga *Žića svetih otaca, hrvatska srednjovjekovna proza* [56], za koju je dobila zasluženu nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za 1997. godinu. Knjiga ima 727 stranica. Osim uvodnoga dijela i jezikoslovne studije knjiga sadrži presliku cijeloga teksta, transkripciju s detaljnim objašnjenjima te objasnidbeni rječnik izrađen na osnovi konkordiranoga teksta, iz kojega je posebno izradila abecedni čestotnik te abecednu i odostražnu konkordanciju [35]. Filološka su istraživanja Dragice Malić i ovaj put pružila mnoge nove spoznaje. Dosad se smatralo da je postojeći rukopis nastao oko 1400. godine, ali na temelju vodenih znakova riječ je ipak o posljednjim desetljećima 15. stoljeća. Predložak je nastao u 14. stoljeću pa otuda i tragovi crkvenoslavenskoga utjecaja. Što se tiče mjesta postanka teksta ili mjesta odakle potječe prevoditelj, uz često spominjani Zadar, ne isključuje se ni Rab, na kojemu je spomenik pronađen i koji je također bio mjesto dodira glagoljičke i latiničke pismenosti, što je općenito malo poznato. Iscrpno istraživanje svih jezičnih razina velik su prinos rješavanju nekih još uvijek spornih pitanja, kao što su, primjerice, kontinuantе staroga slogotvornoga /r̥/ i njihovo fonološko iščitavanje iz različitih slovopisnih rješenja, ili pak dijakronijskom rasvjetljavanju različitih odraza staroga jata. Zaključci se temelje na dokazima, a ne na dojmu, pa je tako i zaključak da se naša jezična baština treba "promatrati kao jedinstveni korpus, bez obzira na pismo kojim je pisana" donesen nakon analize pisanja slogotvornih /r̥/ i /r̥̄/ [20].

Dragicu Malić osobito su privlačile nepoznanice iz naše povijesti pismenosti. Svojim je istraživanjem jezika prve poznate glagoljičke po-

četnice Jurja iz Slavonije utvrdila da je taj tekst pisan hrvatskim crkvenoslavenskim jezikom u kojemu se prepoznaju i neke čakavske jezične crte [46, 50]. Riječ je o glagoljičkoj početnici koja sadrži glagoljičku azbuku s nazivima slova, njihovim brojevnim vrijednostima i osnovne kršćanske molitve. Zapisao ju je krajem 14. stoljeća u svom latinskom kodeksu profesor pariške Sorbonne Juraj iz Slavonije (Georgius de Sclavonia), zapravo rodom iz Brežica. Nažalost, u nas su i autor i djelo gotovo nepoznati. Početnica je vjerojatno služila za poučavanje francuskih studenata jer je transkribirana na francusku latinicu. Susret glagoljice i latinice otkriva odgovore na neka jezična pitanja, primjerice pitanje izgovora jata u hrvatskoj crkvenoslavenskoj normi [46]. Poredba početnice i Jurjevih latiničkih zapisa iz kodeksa pokazala je autorovo nečakavsko porijeklo i njegovu hrvatsku glagoljašku obrazovanost na prostoru ikavsko-ekavske čakavštine.

Radovi Dragice Malić pokazuju svu raznolikost, složenost i isprepletenost i pisama i jezikâ hrvatske književnojezične povijesti. Od čakavskoga književnoga jezika i crkvenoslavensko-čakavskoga amalgama istraživačku radoznalost privukli su joj štokavski dubrovački molitvenici [31, 53, 59]. Kako je uvijek pokazivala temeljitost, vjerojatno će je ova tema još dugo zaokupljati.

Razumljivo je da nakon što je monografski obradila niz tekstova i nakon što joj se filologija duboko uvukla pod kožu slijede sinteze većih zahvata. Izdvojit ćemo poglavlje *Jezične promjene u Priručnoj gramatici hrvatskoga književnog jezika* [12], te *Uvod* (u 2. izdanju *Razvoj hrvatskoga književnog jezika* [57]) i *Povijesne jezične promjene u Hrvatskoj gramatici* [49]. Prikaz povijesti hrvatskoga književnoga jezika prema razdobljima rađen je za *Priručnu gramatiku hrvatskoga književnog jezika*, ali u njoj nije bio objavljen zbog neodobravanja tadašnjih prosvjetnih vlasti. Razlozi nisu bili stručne naravi, nego idejno-političke. Rad je poslije izišao u dva dijela u zavodskim *Raspravama* pod naslovima *Pravci razvoja hrvatskoga književnog jezika do ilirskog razdoblja (Pokušaj sinteze)* [15] i *Pravci razvoja hrvatskoga književnog jezika od ilirskog razdoblja (Pokušaj sinteze II)* [36]. Iako je svako razdoblje imalo svoje specifičnosti, tek sinteze takve vrste otkrivaju stalnice koje dokazuju kontinuitet razvoja i postupnost izgrađivanja jezika koji danas imamo kao najizgrađeniji idiom, kao hrvatski standardni jezik. Upravo se poviješću potvrđuje njegov identitet.

Rezultati do kojih je znanstvena savjetnica Dragica Malić došla u svom istraživanju naše najranije pismenosti imaju veću vrijednost nego što je filološka obrada pojedinoga teksta kao jezičnoga, književnoga i

kulturološkoga spomenika. Ona je svoje zaključke temeljila na jezikoslovnoj raščlambi svih primjera u svakom tekstu tako da joj nije mogao promaći ni jedan podatak bez kojega bi rezultati istraživanja mogli biti možda drukčiji. Stoga su njezini radovi dragocjen i pouzdan prinos za povijesnu hrvatsku gramatiku, ali i kao polazište za razna druga proučavanja i nove spoznaje o najranijim hrvatskim pisanim spomenicima. S druge strane, njezina je obrada leksika korisna građa za povijesnu leksikografiju i leksikologiju. Tako je svojim radovima udarila solidan temelj daljnjim sintezama.

B. Povijesna leksikografija

Vjerojatno je rad na velikom *Akademijinu rječniku* usmjerio buduću znanstvenicu. Radeći uz urednika Slavka Pavešića na korekturama posljednjih svezaka toga stogodišnjaka, često je morala zavirivati u izvore i provjeravati ispravnost citata, a to znači osjetiti uzbuđenje dok se u rukama drži knjiga stara nekoliko stoljeća. Godinama je ispisivala građu za *Dopune "Akademcu"*, kako su suradnici radno nazivali *Akademijin rječnik*. Izvori su bili opet stari tekstovi pa je stalno bila suočena s rješavanjem grafijskih problema i s odlukom kako glasi kanonski lik koji treba ispisati kao natuknicu. Poslije je postala obrađivač i redaktor *Dopuna* te voditelj toga projekta. Nažalost, ne njezinom krivnjom, to je djelo nakon višedesetljetnoga rada ostalo rukopisni torzo, a kartoteka s približno 550 000 listića u današnjem računalnom svijetu leksičkih baza djeluje poput izumrloga dinosaura. Iz toga su razdoblja nastali članci [4, 9, 14, 16, 17] o tom golemom leksikografskom djelu, koje je D. Malić nazvala *opus herculeum* hrvatske filologije. Velik dio svoga radnoga vijeka posvetila je upravo povijesnoj leksikografiji. Skupljeno je znanje i iskustvo u radu na povijesnim rječnicima iskoristila za izradu koncepcije novoga leksikografskoga projekta pa je izradila nacrt hrvatskoga rječnika do Marulića i njegovih suvremenika [60]. Predloženi je rječnik vrlo zahtjevan posao jer se u pripremi moraju riješiti mnoga pitanja, od razgraničenja prema *Rječniku crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije*, što ga izrađuje Staroslavenski institut, do konkordancija svih tekstova, što razumijeva njihovu jezikoslovnu obradu. Velik dio toga posla obavila je dosad D. Malić svojim monografskim obradama starih rukopisa.

C. Hrvatski jezik u suvremenosti

Rad jezikoslovca u bilo kojem institutu za nacionalni jezik razumijeva i njegovo dobro poznavanje suvremene jezične i pravopisne norme. Oduvijek je matična kuća u kojoj radi dr. Dragica Malić bila središnja hrvatska ustanova u kojoj se izučava hrvatski jezik, iako se u pola stoljeća njezina postojanja to nije moglo vidjeti po njezinu imenu (prije Institut za jezik, Zavod za jezik). Uvijek su građani i ustanove mogli dobiti jezične savjete, mnoge i od Dragice Malić. I kada se Zavod odrekao novosadskoga pravopisa, znalo se što je hrvatska pravopisna norma, održavali su se sastanci s lektorima iz javnih medija, a tu je upravo riječ Dragice Malić unosila sigurnost u otklanjanju dvojbâ. Niz je godina bila voditelj lektorske službe i prvi savjetnik mladim kolegama u njihovim početničkim lekturama. Jedna je od suautora *Jezičnoga savjetnika s gramatikom* [3], dugo godina u doba bez pravopisa i jednojezičnoga rječnika jedinoga priručnika koji je donekle bio normativan. O problemima standardnoga jezika pisala je u nekoliko radova [8, 13, 18, 39, 43, 55].

D. Zatvorene i otvorene stranice

Dragica je Malić objavila tri samostalne knjige, tri u suatorstvu, desetke znanstvenih radova. Taj je opus velik jer je većina radova opsežna, a mnogi su monografske obrade ili sinteze. U istraživanju se služila golemom literaturom, kritički se odnoseći prema njoj. Nije preuzimala ponuđena rješenja, sama je otvarala izvorne tekstove, ponovno ih iščitavala sve dok ih nije na najbolji način uspjela pročitati.

Znanstvena savjetnica Dragica Malić radi u Institutu već četiri desetljeća. Došla je u njega 28. travnja 1960. godine i ostala mu vjerna sve to vrijeme. Poznatost je i ugled u slavističkim, osobito u paleokroatističkim krugovima stekla svojim djelima, koja su plod neiscrpane radne energije i istraživačke strasti, ustrajnosti, temeljitosti bez trunca površnosti, visoke profesionalne odgovornosti za preuzeti posao. Radeći u sobi na Strossmayerovu trgu 2, u kojoj se nalazi desetak radnih stolova (kada je 1948. godine tadašnja Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti osnovala Institut za jezik i književnost, ta je soba nosila natpis "Radionioca ARj", tj. Akademijina rječnika), sve je te godine u nemogućim radnim uvjetima zadivljujuće i začuđujuće uspijevala zaštititi se najstarijim hrvatskim rukopisima kojih su nepoznanice stvarale oko nje svojevrsnu tišinu poput one u samostanskim skriptorijima u kojima ih je nečija ruka pisala, a često i prepisivala s neizmjernom strpljivošću kao i

njihova čitačica nakon toliko stoljeća. Stol joj je uvijek pun otvorenih knjiga, donedavno i listića, a odnedavno umjesto njih stoji otvoreno računalo. Nezavršenih poslova ima još dosta, zato se nije ni žurila u mirovinu.

Samozatajna u svom radu, Dragica je Malić odabrala polagan put do javnosti, izbjegavajući javne nastupe i javne medije. Prolaznu popularnost nije stekla, ali je priznanje došlo: dobila je nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za 1997. godinu, a radove joj redovito citiraju svi oni koji se bave poviješću hrvatskoga jezika. Toliko je ozbiljan njezin znanstveni rad da joj je i ime nerazdvojno od njega; naime, osim u dokumentima Dragica je samo u svojim radovima, tamo gdje je ozbiljna znanstvenica, a kolegama i prijateljima draga osoba s blagim osmijehom, spremna uvijek razgovarati i pomoći, jednostavno samo – Ljerka.
(Napomena: brojevi u uglatim zagradama odnose se na broj bibliografske jedinice u bibliografiji.)

Branka Tafra

BIBLIOGRAFIJA DRAGICE MALIĆ

Radovi po godinama (1963–1999)

1963.

1. Toponomastička istraživanja na obalnom potezu Privlaka – Rogoznica. *Ljetopis JAZU* 67 (1963): 305–306. /s B. Finkom i A. Šojatom/

1971.

2. *Jezični savjetnik s gramatikom*. Matica hrvatska, Zagreb 1971. /s V. Barac, S. Pavešićem i Z. Vinceom/

1972.

3. *Jezik najstarije hrvatske pjesmarice*. Biblioteka Hrvatskoga filološkog društva 1, Zagreb 1972, 232 str. + tablice.
4. Opus herculeum hrvatske filologije. *Suvremena lingvistika* 5–6 (1972): 82–83. /u povodu izlaska iz tiska 84. sveska Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU/

1973.

5. Šibenska molitva. Filološka monografija. *Rasprave Instituta za jezik* 2 (1973): 81–190.
6. Počeci hrvatskog književnog jezika. *Prilozi za VII. međunarodni kongres slavista u Varšavi*. HFD, Zagreb 1973, 83–88.

1976.

7. O Verdianijevu pristupu Firentinskom zborniku. *Forum* 9 (1976): 401–424.
8. O problemu polusloženica. *Radovi Instituta za jezik i književnost u Sarajevu* 3 (1976): 245–258. /s E. Barić/

1977.

9. Uz svršetak jednog velikog posla. *Jezik* 23/5 (1976–1977): 145–152. /u povodu izlaska posljednjeg 97. sveska Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU u Zagrebu/
10. O problemu polusloženica. *Jezik* 24/3–4 (1976–1977): 90–104. /u suradnji s E. Barić/
11. "Red i zakon" zadarskih dominikanki iz 1345. godine (Prikaz jezika najstarijega hrvatskog latiničkog spomenika). *Rasprave Instituta za jezik* 3 (1977): 59–128.

1979.

12. *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*. Poglavlje: Jezične promjene: 465–499, Školska knjiga, Zagreb 1979. /s E. Barić, M. Lončarićem, S. Pavešićem, M. Petijem, V. Zečević, M. Znika/

1981.

13. Strane riječi u suvremenom standardnom jeziku. *Suvremena lingvistika* 21–22 (1980–1981): 59–73.
14. Akademijin rječnik i njegove Dopune. *Rasprave Zavoda za jezik* 6–7 (1980–1981): 121–139.
15. Pravci razvoja hrvatskoga književnog jezika do ilirskog razdoblja (Pokušaj sinteze). *Rasprave Zavoda za jezik* 6–7 (1980–1981): 141–162.
16. Rječnik JAZU kao pokazatelj jedinstvenosti hrvatskosrpskog sistema i posebnosti varijanata standardnog jezika. *Naš jezik*, Nova serija, 14 (1981) 1–2: 24–62.
17. Rječnik JAZU kao pokazatelj jedinstvenosti hrvatskosrpskog sistema i posebnosti varijanata standardnog jezika. *Jezik* 28/4 (1981): 97–108. /skraćena verzija prethodnoga rada/

1984.

18. Imenice s nesufikslnim završetkom *-ar*. *Filologija* 12 (1984): 27–103.

1985.

19. Jezični sadržaj Povaljskog praga. *Rasprave Zavoda za jezik* 10–11 (1985): 87–98.

1987.

20. Slogotvorni *r* i *l* u starohrvatskom latiničkom rukopisu "Žića svetih otaca". *Rasprave Zavoda za jezik* 13 (1987): 55–63.
21. "Staro" i "novo" u jeziku Povaljske listine. *Brački zbornik* 15 (1987): 84–101. /Obljetenica Povaljske listine i praga 1184–1984/
22. Povaljska listina (latinička transliteracija). *Brački zbornik* 15 (1987): 11–16.
23. O narodnosti pisara Ivana (autorizirana diskusija). *Brački zbornik* 15 (1987): 187–188.

1988.

24. Porijeklo i značenje riječi *e|e|e|e* iz "Žića svetih otaca". *Rasprave Zavoda za jezik* 14 (1988): 105–112.
25. *Povaljska listina kao jezični spomenik*. Biblioteka Hrvatskoga filološkog društva 17, Zagreb 1988, 239 str.

1989.

26. Grafija i pravopis hrvatskog latiničkog rukopisa 14. stoljeća "Žića svetih otaca". *Rasprave Zavoda za jezik* 15 (1989): 129–177.
27. Prilog istraživanju hrvatske latiničke književnosti 14. stoljeća. Odlomak Korčulanskog lekcionara. [Pokušaj čitanja i (orto)grafijska obilježja]. *Croatica*, Prinosi proučavanju hrvatske književnosti, 31–32 (1989): 7–56.

1990.

28. *Gramatika hrvatskoga književnog jezika*. Poglavlje: Jezične promjene: 403–431., Školska knjiga, Zagreb 1990. /s E. Barić, M. Lončarićem,

S. Pavešićem, M. Petijem, V. Zečević, M. Znika/

29. Refleksi jata u "Žićima svetih otaca". *Rasprave Zavoda za jezik* 16 (1990): 115–149.
30. Tragovi glagoljičke tradicije u starohrvatskom latiničkom rukopisu "Žića svetih otaca". *Studia Slavica et Hungarica Akademiai Kiado*, 1990: 239–245.
31. "Vatikanski hrvatski molitvenik" kao potvrda izvornosti dubrovačke ijekavštine. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* 33 (1990): 251–256.

1991.

32. Samoglasničke pojave u "Žićima svetih otaca". *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 17 (1991): 83–122.
33. Povaljska listina – izvor za poznavanje hrvatske kulturne i gospodarske povijesti. *Acta historico-oeconomica* 18 (1991): 39–58.

1992.

34. *Odlomak Korčulanskoga lektionara*. Kompjutorska obrada starohrvatskog latiničkog rukopisa 14. stoljeća. Zagreb 1992. /Napomene, Tekst, Abecedni čestotni rječnik, Abecedna konkordancija, Odostražna konkordancija/
35. *Žića svetih otaca*. Kompjutorska obrada starohrvatskog latiničkog spomenika 14. stoljeća. Sv. I–V. Zagreb 1992. /Napomene, Tekst, Abecedni čestotni rječnik, Abecedna konkordancija, Odostražna konkordancija/
36. Pravci razvoja hrvatskoga književnog jezika od ilirskog razdoblja (Pokušaj sinteze II). *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 18 (1992): 119–130.
37. Crkvenoslavenska jezična tradicija u hrvatskim latiničkim spomenicima 14. stoljeća. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 18 (1992): 99–117.
38. Imenički genitiv plurala u hrvatskim spomenicima 14. stoljeća. *Fluminensia* 4 (1992): 67–76.

39. Cilindar, filter, kalendar ili cilindar, filter, kalender. *Polimeri – Časopis za plastiku i gumu* 4 (1992): 140–141.

1993.

40. Konsonantizam "Žića svetih otaca". *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 19 (1993): 179–212.
41. Izricanje budućnosti u "Žićima svetih otaca". *Filologija* 21 (1993): 283–292.

1994.

42. Rječnik Odlomka Korčulanskoga lektionara. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 20 (1994): 155–196.
43. Dočetak *-(a)r / -er* u nekih posuđenica. *Fluminensia* 6/1–2 (1994.): 71–77.

1995.

44. Čakavske crte "Povaljske listine". *Hrvatski dijalektološki zbornik* 9 (1995): 61–82.
45. Glasovne pojave u "Odlomku Korčulanskoga lektionara". *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 21 (1995): 103–124.
46. Prilog za izgovor jata u hrvatskom glagolizmu. *Filologija* 24–25 (1995): 229–233.
47. Proučavanje srednjovekovnih južnoslovenskih rukopisa. *Zbornik radova sa III. međunarodne hilendarske konferencije održane od 28. do 30. marta 1989.*, SANU, Beograd (1995): 215–230.
48. Tvorba riječi u "Odlomku Korčulanskoga lektionara". *Fluminensia* 7/2 (1995): 17–37.
49. *Hrvatska gramatika*. Poglavlja: Uvod i Povijesne jezične promjene: 9–38 i 601–635, Školska knjiga, Zagreb 1995. /s E. Barić, M. Lončarićem, S. Pavešićem, M. Petijem, V. Zečević, M. Znika/

1996.

50. Jezik glagoljičke početnice Jurja iz Slavonije. *Filologija* 26 (1996): 25–40.
51. Iz sintakse "Žića svetih otaca". Mjesto subjekta, predikata i objekta. *Croatica - Prinosi proučavanju hrvatske književnosti*, 24/42–43/–44 (1996): 237–248.
52. Atributi i apozicija u "Žićima svetih otaca". *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 22 (1996): 65–109.
53. Hrvatski latinički molitvenik u Arhivu HAZU. *Filologija* 27 (1996): 63–96.

1997.

54. Jezična slojevitost takozvana Marulićeva oficija. *Filologija* 29 (1997): 97–117.
55. Naša jezična revnost. *Kolo* 3 (1997): 78–84.
56. Žića svetih otaca – hrvatska srednjovjekovna proza. Matica hrvatska – Institut za hrvatski jezik, Zagreb 1997., 727 stranica.
57. Hrvatska gramatika. Poglavlja: *Razvoj hrvatskoga književnog jezika i Povijesne jezične promjene*: 9–37 i 601–634, Školska knjiga, Zagreb 1997, II. promijenjeno izdanje. /s E. Barić, M. Lončarićem, S. Pavešićem, M. Petijem, V. Zečević, M. Znika/
58. Nedoumice u transkripciji stare hrvatske latinice. *Suvremena lingvistika* 43–44 (1997): 153–168.

1998.

59. Paljetkovanje po najstarijim hrvatskim molitvenicima (Molitveničko nazivlje). *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 23–24 (1997–1998): 225–256.
60. Skica za *Hrvatski rječnik do Marulića i njegovih suvremenika*. *Filologija* 30–31(1998): 61–70.

Dr. Dragica Malić priredila je za tisak radove svoga supruga prof.

dr. Zdravka Malića:

1. Jan Wierzbicki - Zdravko Malić: Razgovor o Krleži. [Prema fonogramu Trećega programa Hrvatskoga radija iz 1993. u povodu Krležine stogodišnjice]. *Kolo* 2 (1998): 284-290.
2. Iz Malićeve posljednje prevodilačke bilježnice (Prijevodi iz poljske poezije). *Hrvatska revija* XLVIII. Sv. III. srpanj-rujan 1998, 629-637.
3. Zdravko Malić: O Adamu Mickiewiczu. Prijevodi iz Mickiewiczzeve poezije. *Književna smotra - Časopis za sojetsku književnost* XXX . 110 / 4 (1998): 69-72.
4. Zdravko Malić: O Janu Kochanowskom. Jan Kochanowski "Stihom i prozom" [Prijevodi s pogovorom priređeni prema radnim zapisima]. *Književna smotra - Časopis za sojetsku književnost* XXIX 112-113 (1999): 109-119.

Marijana Horvat